

SENIOR

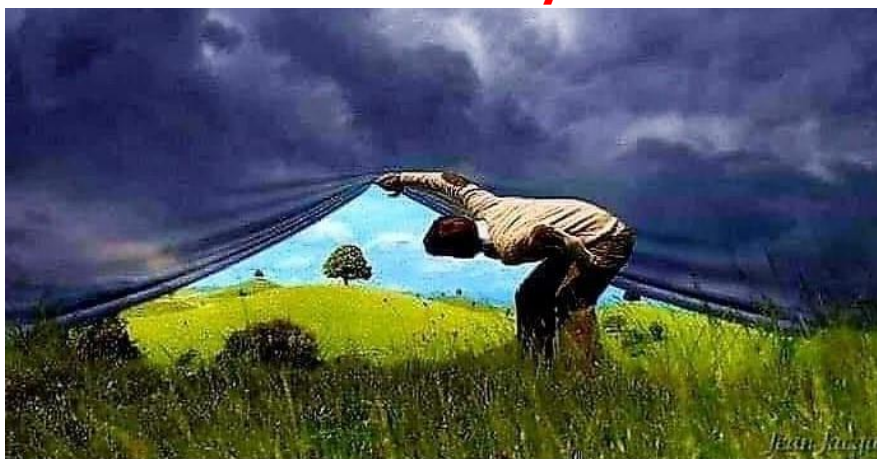
Biuletyn informacyjny Wielkopolskiej Rady Kręgów Starszyny Harcerskiej i Seniorów

61-809 Poznań, ul. Św. Marcin 80-82 tel. 618524874, e-mail: biuro@zhp.wlkp.pl

NUMER 172 (09)2020

WRZESIEŃ 2020

8 września - Dzień Dobrych Wiadomości

Jeszcze będzie przepięknie.
Jeszcze będzie normalnie.

1. JUBILEUSZE

- 90 LAT - HO STEFAN STRAŻYŃSKI urodził się dnia 21 sierpnia 1930 r.

W latach 1937-39 był zuchem, a w latach 1939-41 należał do Szarych Szeregów (weryfikacja przynależności nr 6180). Po zakończeniu wojny dnia 12.12.1945 r. złożył przyrzeczenie harcerskie. Brał udział w budowie Domu Harcerza na Winiarach w Poznaniu. 26 grudnia 1947 r. wstąpił do 110 Drużyny im Stanisława Sedlaczka przy VI Hufcu Harcerzy i pełnił w niej kolejno funkcje zastępowego, przybocznego i drużynowego. W latach 2003- 2016 pełnił natomiast funkcję zastępcy komendanta **Kręgu Seniorów Harcerskich SZÓSTACY w Poznaniu**, którego był współzałożycielem w

2002 r. Oznaczony jest między innymi Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i Złotą Odznaką Hufca Poznań – Jeżyce.

- 90 LAT - HM. EDMUND GŁOGOWSKI urodził się w **18 sierpnia 1930** roku w Golinie. W 1947 roku złożył przyrzeczenie harcerskie, zastępowy, przyboczny w 7 drużynie ZHP im. ks. dr Kazimierza Werbla, działającej w Liceum Pedagogicznym w Rogoźnie Wielkopolskim. W 1949 roku instruktor Komendy Hufca ZHP w Koninie i drużynowy drużyny harcerskiej w Cieninie Kościelnym. W 1956 współorganizator Hufca ZHP w Słupcy i drużynowy drużyny harcerskiej w Strzałkowie. Zastępca Komendanta Hufca od 1958 r. Zastępca przewodniczącego, od 1973 r. przewodniczący Komisji Rewizyjnej Hufca ZHP w Słupcy, a od 1976 r. również członek Prezydium Chorągwie Komisji Rewizyjnej w Koninie. W latach 70 ubiegłego stulecia organizator szczeplu drużyn ZHP w Liceum Ogólnokształcącym w Słupcy. Obecnie członek Komendy i kronikarz **Kręgu Seniorów ZHP w Słupcy**. Organizator i współorganizator obozów letnich Hufca ZHP w Słupcy, gdzie pełnił funkcje komendanta lub zastępcy i wielu obozów wędrownych dla młodzieży LO po całej Polsce. Wspaniały nauczyciel geografii i astronomii w Szkołach Podstawowych Cienina Kościelnego, Strzałkowa, a także Liceum Ogólnokształcącego w Słupcy, gdzie pełnił funkcje zastępcy dyrektora. Kierownik internatu przy LO w Słupcy. Wykładowca i członek Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, działacz PTTK, PTSM, ZNP. Sybirak. Wyróżniony: Srebrnym Krzyżem za Zasługi dla ZHP, Za Zasługi dla Wielkopolskiej Organizacji ZHP, odznaką Honorową „Za zasługi w Rozwoju Konińskiej Chorągwi ZHP”, Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim OOP, Krzyżem Zesłańców Sybiru, Złotą Odznaką ZNP, Srebrną Odznaką „Zasłużony w Pracy PTTK wśród Młodzieży”. Wyróżniany nagrodami inspektora oświaty, kuratora oświaty i ministra, naczelnika ZHP. Niech Twój harcerski bagaż życiowych mądrości będzie przykładem dla innych. Bądź zawsze szczęśliwy i wyrozumiały, niech towarzyszy Ci szczęście – członkowie Kręgu

- 80 LAT - PHM. KAZIMIERZ LEWANDOWSKI urodził się **dnia 3 sierpnia 1930 r.** W roku 1945 wstąpił do drużyny im. Franciszka Żwirki w Mławie. W latach 1997-2005 pełnił funkcję sekretarza, a od roku 2005 – komendanta **Harcerskiego Kręgu Seniorów im. Hm. Wandy Szczęsnej – Lesiowskiej w Mławie**. W roku 2006 był Komendantem Hufca ZHP w Mławie. Czynny uczestnik corocznych Dni Skupienia w Skulsku, propagator działalności Wspólnoty Seniorów w Skulsku. Odznaczony m.in. Odznaką Chorągwi Mazowieckiej ZHP.

- 80 LAT - HM. JAN CZERWIŃSKI ur. **07.06.1940 r.** jest członkiem **Kręgu Instruktorów Seniorów im. Szarych Szeregów w Ostrowie Wielkopolskim**. Dh. Janek ma specyficzne poczucie humoru, radosny i zawsze uśmiechnięty, lubiany chyba przez wszystkich! W naszym Związku pełnił różne funkcje, od drużynowego począwszy i obecnie jest członkiem Rady Kręgu, jak też jego skrupulatnym skarbnikiem, dbającym o finanse. Za działalność na rzecz ZHP został w 2001 r. odznaczony złotym „Krzyżem za Zasługi dla ZHP”. Ponadto wyróżniony dwoma krzyżami kombatanckimi. Życzymy druhowi jeszcze wielu radosnych chwil spędzonych przy ognisku i na harcerskim szlaku – członkowie Kręgu.

- 75 LAT – PWD. WANDA NOWICKA – KOZAK – członkini **IKS „Dziewiątacy” w Poznaniu**. Urodziła się **dnia 15 lipca 1945 r.** W 1964 roku złożyła przyrzeczenie harcerskie i otrzymała patent drużynowego uprawniający do samodzielnego prowadzenia drużyny młodszoharcerskiej. Opiekunka drużyn harcerskich w Szkole Podstawowej nr 39 w Poznaniu, szczerpowa V szczeplu ZHP powyższej szkole. W roku 1966 otrzymała stopień phm. W Komendzie Hufca ZHP Poznań Wilda pełniła funkcję namiestnika drużyn młodszoharcerskich. Dalszej weny w harcerskim działaniu – członkowie Kręgu.

- 70 LAT – HM. ZBIGNIEW PILARCZYK urodził się dnia 10 lipca 1950 r we Wronkach. W latach 1970–1975 studiował historię na ówczesnym Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Po ich ukończeniu podjął pracę naukową na Wydziale Filozoficzno-Historycznym, a po reorganizacji w 1976 na Wydziale Historycznym. W 1985 uzyskał stopień naukowy doktora, a w 1998 doktora habilitowanego. W 2000 uzyskał awans na stanowisko profesora UAM. Od wielu lat pełni funkcję kierownika Zakładu Historii Wojskowości UAM. W latach 2002–2008 prodziekan ds. dydaktycznych Wydziału Historycznego i równoległe członek Komisji Rektorskiej ds. Dydaktyki. **Prorektor ds. studenckich UAM na kadencje 2008–2012 i 2012-2016.** Specjalizuje się w historii średniowiecza, wojskowości, fortyfikacji i harcerstwa. Jest wykładowcą Wydziału Historycznego UAM, Wydziału Pedagogiczno-Artystycznego UAM w Kaliszu oraz Studium Doktoranckiego Wydziału Budownictwa Politechniki Poznańskiej. Od 1967 jest instruktorem Związku Harcerstwa Polskiego. Stopień **podharcmistra** uzyskał w 1969 r., a **harcmistra** w 1971 r. W latach 1967-1969 był drużynowym drużyny zachowej w Szkole Podstawowej w Trzciance Lub., w latach 1967-1969, członkiem Rady Hufca ZHP w Trzciance Lub. Od 1969 do chwili obecnej jest instruktorem Komendy Chorągwi Wielkopolskiej ZHP. W latach 1971 – 1978 pełnił funkcję instruktora Ośrodka Harcerskiego w Pałacu Kultury w Poznaniu (Harcerski Zespół Artystyczny „Chruptaki”). W latach 1985 – 1989 był członkiem Centralnej Komisji Instruktorskiej ZHP, w latach 1989 – 1990 **przewodniczącym Centralnej Komisji Instruktorskiej ZHP**, w latach 1999 – 2006 członkiem Komendy Chorągwi (Poznańskiej) ZHP, w latach 2000-2002 członkiem Komisji Katolickiej ZHP, w **latach 2006 – 2009 przewodniczącym Rady Chorągwi Wielkopolskiej ZHP**, a w latach 1991 – 1995 przewodniczącym Komisji Historycznej Chorągwi Wielkopolskiej ZHP. Hm. Pilarczyk od 1991 r. jest członkiem Komisji Historycznej Chorągwi Wielkopolskiej ZHP, od 2011, przewodniczącym Kolegium Redakcyjnego Historii Harcerstwa Wielkopolskiego, a od 2012, członkiem Rady Muzeum Harcerstwa w Warszawie. **Jest także członkiem Rady Muzeum Walk Niepodległościowych w Poznaniu, a także autorem tzw. „pilarczyków” – kartek harcerskich rysowanych charakterystyczną kreską.**

NASZE SERDECZNE GRATULACJE I ŻYCZENIA DLA JUBILATÓW - PREZYDIUM WIELKOPOLSKIEJ RADY KSH i S

2. R E L A C J E

ZBIÓRKA KRĘGU STARSZYNY HARCERSKIEJ OWAR Z POZNAŃIA odbyła się po dłuższej przerwie spowodowanej koronawirusem - dnia **18 lipca 2020 r.** Była to zbiórka wyborcza, gdyż dotychczasowy komendant **hm. Walenty Kupczyk** na poprzedniej zbiórce definitywnie zrezygnował z powodu stanu zdrowia z przewodniczenia Kręgowi. Zbiórka odbyła się w mieszkaniu sekretarki Kręgu phm. Barbary Król, a poprowadził ją komendant Kręgu hm. Walenty, który na wstępie poprosił o chwilę ciszy dla uczczenia pamięci zmarłej dnia 5 czerwca **śp. pwd. Jolanty Sienickiej.** Złożono życzenia druhnom Czesławom – Kowalskiej oraz Kaczmarek, które w okolicach dnia zbiórki obchodziły swoje urodziny oraz imieniny i obdarowano je kwiatami. Słodki upominek otrzymał niedawny solenizant – druh Piotr Pers. Druh komendant odczytał też swój rozkaz o ogłoszeniu miesięcznej żałoby w Kręgu. Przystąpiono do wyborów – druhna Król zgłosiła jako kandydatkę hm. Urszulę Kocikowską, która nie wyraziła zgody na kandydowanie i stwierdziła, że widzi na tej funkcji druhnę Król. Uczestnicy zbiórki jednogłośnie poparli zdanie druhny Urszuli i przekonali druhnę Król do wyrażenia zgody na objęcie funkcji komendantki. Zadzwoniono również do trzech nieobecnych członków OWARu – oni również poparli wybór druhny Barbary. **Phm. Barbara Król** (dotychczasowa sekretarka i kronikarka) wyraziła zgodę na objęcie funkcji

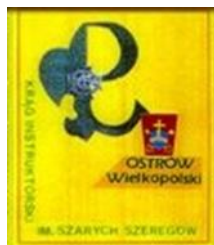
komendantki Kręgu Starszyny Harcerskiej OWAR. Nowa komendantka do Rady Kręgu zaprosiła druhow: Halinę Mróz, hm. Urszulę Kocikowską, hm. Walentego Kupczyka i phm. Piotra Persa. Członkowie Kręgu serdecznie podziękowali **hm. Walentemu Kupczykowi za prowadzenie OWARU przez jedenaście lat** i wręczyli mu ogromny bukiet kwiatów. Po części oficjalnej solenizanci oraz ustępujący komendant poczęstowali wszystkich ciastem, a nowa komendantka – kawą, herbatą, owocami. **hm. U. Kocikowska**

KSH „10 PDH” POZNAŃ - Pierwsze spotkanie Kręgu po czteromiesięcznej miesięcznej przerwie, w terminie 14 lipca nie doszło do skutku z przyczyny prozaicznej - nie byłoby odpowiedniej frekwencji, natomiast tydzień później **dnia 21 lipca** w spotkaniu wzięło udział 5 druhen i 1 druh. Trzy druheny ze względu na zaawansowany wiek i zły stan zdrowia w zbiórce nie wzięły udziału, a jedna z druhen na początku lipca wyjechała z córką do Kanady. Jak zwykle miejscem spotkania był „śródecki mural”, bo to miejsce „skąd nasz ród”. Dh. Andrzej zrobił tradycyjną fotkę i przeszliśmy do kawiarni „Ghiacci Cafe” przy ul. Bydgoskiej, która to kawiarnia udostępniła nam małą salkę konferencyjną, ale wystarczająco dużą, żeby zapewnić zalecaną bezpieczną odległość. Po tak długim okresie niewidzenia się nie było mowy o przeprowadzeniu spotkania w reżimie zbiórkowym. Luźne wypowiedzi druhen przeplatane wspomnieniami z młodości, spotęgowanymi widokiem z okna na Szkołę nr 19 i 3, którą w młodości ukończyłyśmy. Ze spraw „służbowych” udało się nam zebrać składki za III kw. br. i uzupełnić zaplanowane zmiany w regulaminie Kręgu oraz wyznaczyć termin następnego spotkania na dzień 12.08. br. ponownie w tym samym miejscu (pyszna kawa i sernik i przemiła obsługa). Na spotkanie zapraszamy również członków KSH „Wiarusy” - oczywiście wszyscy w maseczkach. Czuwaj!

pwd. Elżbieta Żymałkowska - Lik

KRAJ INSTRUKTORÓW SENIORÓW IM. SZARYCH SZEREGÓW W OSTROWIE Wlkp. - Ogólnoświatowa pandemia covid-19 zmieniła nasze dotychczasowe życie, ale choć, że staramy się bardzo przestrzegać zasad epidemiologicznych - nie chcemy być więźniami naszych domowych czterech ścian. W lipcu br. w nielicznym gronie odbyło się instruktorskie spotkanie z kulturą. Dnia 17.07.2020 r. w ostrowskim amfiteatrze odbył się koncert zespołu „U studni”, grali i śpiewali byli członkowie zespołu „Stare dobre małżeństwo”. Tu właśnie słuchając i nucąc różne ballady, mogliśmy przy zachowaniu odpowiedniej odległości spotkać się w naszym gronie. Natomiast pierwszego sierpnia br. o godz. 17.00 w całym mieście słychać było głos syren, a przy Ścianie Pamięci, przy kościele pw. św. Antoniego Padewskiego, instruktorzy i harcerze z naszego hufca stanęli pod tablicą upamiętniającą mieszkańców z naszego miasta, którzy brali udział i zginęli w Powstaniu Warszawskim. Po apelu pamięci złożono kwiaty i zapalono znicze. Kolejną zbiórkę planujemy 26.08.2020, na stacji harcerskiej „Zielona Polana” w Ostrowie Wlkp., ale już na wesoło, przy ognisku i na wolnym powietrzu, byle nam pogoda dopisała.

hm. Maciej Maśliński

Hołd Powstańcom Warszawskim w rocznicę wybuchu powstania złożyli między innymi – w Warszawie hm. Tomasz Kujaczyński–Komendant Chorągwi Wlkp. ZHP oraz w Poznaniu hm. Paweł Napieralski – Przewodniczący WRKSH i S

KSHiS "PŁOMIENIE" CZERWONAK - Po prawie półrocznej przerwie - 20 sierpnia odbyła się zbiórka KSHiS "Płomienie" z Czerwonaka, na terenie posesji druhów Anny i Mariusza Poznańskich. Zachowane zostały obowiązujące procedury związane ze zwalczaniem pandemii włącznie z mierzeniem temperatury druhów i druhów. Ważnym i miłym punktem spotkania było złożenie życzeń i wręczenie róży wszystkim solenizantom z minionego półrocza. Jednak najważniejsze wydarzenie jakie chcieliśmy uczcić to otrzymanie przez naszą **Komendantkę hm. Gabrielę Jaskułą Złotego Krzyża za Zasługi**

dla ZHP. List z życzeniami zdrowia i energii do dalszego prowadzenia Kręgu podpisali wszyscy uczestnicy zbiórki. Inicjatorem takich pisemnych życzeń był hm. Stefan Psik. Nie zabrakło kawy i ciast, a także kiełbasek, ogórków i domowego chleba (specjalność naszej Komendantki). Ponieważ miejsca było dość sporo i zachowane zostały odległości, mogliśmy zaśpiewać wiele harcerskich piosenek. Akompaniował dh Heniu Wereda. Również, dzięki dh. Mariuszowi Poznańskiemu, który przygotował podkłady muzyczne i słowa wyświetlane na monitorze mogliśmy nauczyć się mniej znanych piosenek. Bardzo brakowało nam naszych zbiórek ale może "jeszcze będzie pięknie, jeszcze będzie normalnie".

dh. Anna Poznańska

3. Z KART HISTORII

HARCERZE W II WOJNIE ŚWIATOWEJ - Polska nie zdążyła nacieszyć się wolnością. Z trudem odzyskana niepodległość została jej ponownie odebrana w **1939 roku**. W podobnej sytuacji został postawiony cały ruch młodzieżowy, który bardzo szybko musiał zmierzyć się z niewyobraźalnie ciężkim egzaminem. Jak wyglądało harcerstwo podczas II wojny światowej? Pierwsze tygodnie walki odznaczały się dużą improwizacją. Harcerze i harcerki angażowali się w służbę pomocniczą, starsi chwyтали za broń. Wiele działań inicjowano oddolnie, harcerze organizowali się w grupach tak, jak wcześniej w zastępach i drużynach.[...] To w ich rękach znalazło się utrzymywanie porządku, zakopywanie broni, a także likwidowanie dokumentów, mogących stać się użytecznymi dla wroga.

Według **Stanisława Broniewskiego „Orszy”** jest to charakterystyczna cecha, która uobecniała się przez kolejne lata: Oto, ile razy wypadki przybierały niekorzystny dla Polski obrót, ile razy wróg triumfował, a siły polskie były zagrożone lub rozbite, tylekroć wzrastała, jakby niespodziewanie, waga harcerstwa. Na dalszych losach ZHP zaważyła decyzja podjęta **27 września** w mieszkaniu Stanisława Borowieckiego przy ul. Noakowskiego 12 w Warszawie. Władze organizacyjne postanowiły o rozpoczęciu pracy konspiracyjnej harcerstwa – od 1940 roku przyjęło ono nazwę **Szare Szeregi**. Kryptonim ten na początku funkcjonował tylko **w Poznaniu**, dopiero później przyjęto go w całej organizacji. Poznańscy harcerze, przeprowadzając akcję informacyjną, roznosili ulotki napisane w języku niemieckim

i podpisywane inicjałami SS. Skrót ten rozwinęli w nazwę Szare Szeregi hm. Józef Wiza i hm. Roman Łuczywek. Organizacja dzieliła się według wieku i zadań na trzy grupy. Najmłodszy, 12-14-latkowie, tworzyli **Zawiszę**. Przygotowywali się do pełnienia służby pomocniczej i kształcili się na tajnych kompletach z myślą o odbudowie wolnego kraju po wojnie. 15-17-letni chłopcy należeli do **Bojowych Szkół**, zajmujących się przede wszystkim małym

sabotażem, czyli akcjami propagandowymi skierowanymi do Polaków. Pełnoletni harcerze zasilali **szeregi Grup Szturmowych**, podporządkowanych Kedywowi. Brali udział w walkach z bronią w rękę, organizowali działania dywersyjne, szkolili się na kursach i w szkołach wojskowych. Obowiązywało Prawo i Przyrzeczenie sprzed wojny. Każdy, kto wstępował do Szarych Szeregów, składał dodatkowo rotę konspiracyjną. Jako organizacja wychowawcza dostosowała ona swoje metody do nowych okoliczności – przyjęła ideę wychowania przez walkę, co wyrażało hasło **Dziś, jutro, pojutrze**. Dziś przygotowanie do powstania, jutro otwarta walka z okupantem, a pojutrze praca w wolnej Polsce. **Inne organizacje** - Harcerki działały w oddzielnej organizacji, najpierw pod nazwą „**Związek Koniczyn**”, a **później „Bądź gotów”**. To one utworzyły **Pogotowie Harcerek**, które swoje początki miało jeszcze przed wojną. [...] W trakcie wojny harcerki pełniły służbę sanitarną, łącznościową, opiekowały się dziećmi, żołnierzami i więźniami. Inną, stosunkowo dużą organizacją było **Harcerstwo Polskie (inaczej Hufce Polskie)**, założone przez hm. Stanisława Sedlaczka. [...] Hufce Polskie były organizacją tylko harcerską i mimo wielu rozmów z Szarymi Szeregami, nie doszło do ich zjednoczenia. Na przełomie 1940–1941 Aleksander Kamiński powołał do życia organizację „**Wawer**” (później „Wawer”–„Palmiry”), która zajmowała się małym sabotażem na terenie Warszawy. [...] Do organizacji należało około 500 osób, z czego niemal połowę stanowili harcerze Szarych Szeregów. [...] Kryptonim pochodził z jej pierwszej masowej akcji z grudnia 1940 roku, kiedy to, upamiętniając rozstrzelanie ogromnej liczby ludności w miejscowości Wawer pod Warszawą 27 grudnia 1939 roku, chłopcy kredą i farbą kreślili na murach jej nazwę. Od tej pory mały sabotaż dawał się wrogom coraz bardziej we znaki. **Napisy na ścianach** - Pojawiały się bardzo często. Nieraz, idąc rano do pracy, warszawiacy mogli przeczytać „Oświećmy”, „Polska walczy”, „Tylko świny siedzą w kinie”, „Pawiak pomścimy” i inne napisy widniejące na murach. [...] Najpierw pisano tylko kredą, ale z czasem policja niemiecka zorientowała się, że to nowy sposób walki psychologicznej Polaków i nakazywała dozorcóm pilnować i systematycznie ścierać napisy. Wawerczyki zaczęli więc używać farby, co było o wiele trudniejsze do zmycia. [...] **Akcja przeciwkinowa** – [...] Zaczęto używać gazów, które wydzielały mocny odór i wypędzały ludzi z sal. Wyzwaniem były także kina plenerowe. [...] Wśród widzów zgromadzonych przed ekranem ktoś krzyczał: „Łapanka!”. Na efekt nie trzeba było czekać – seans filmowy już nikogo nie interesował. **Samotne wyczyny** – [...] Pewnego dnia, będąc na Krakowskim Przedmieściu, Aleksy Dawidowski zauważył zmianę na pomniku Kopernika. Napis „Mikołajowi Kopernikowi – Rodacy” został zastąpiony napisem „Dem grossen Astronomen Nikolaus Kopernikus” (Wielkiemu astronomowi Mikołajowi Kopernikowi). Ten akt niemieckiej propagandy mocno wpłynął na Alka [...] zimowym rankiem [...] usunął tablicę. [...] Niemiecka policja nie zostawiła tego ciosu bez odpowiedzi. Szybko, w odwecie za usunięcie tablicy, zarządziła rozbiórkę pomnika Jana Kilińskiego. [...] Następnego ranka cała Warszawa zobaczyła na ścianie Muzeum Narodowego napis: „Jam tu, Ludu W-wy – Kiliński Jan!”. Charakterystyczną akcją małego sabotażu było zrywanie niemieckich flag z warszawskich budynków. [...] Największą z nich, rekordowo długą flagę zerwał Janek Bytnar z gmachu Zachęty, przemianowanej na Dom Kultury Niemieckiej. To nie jedyny śmiały wyczyn na jego koncie. Któregoś dnia, własnoręcznie zrobionym przyrządem, tzw. wiecznym piórem, wysoko na pomniku Lotnika na placu Unii Lubelskiej namalował kotwicę. [...] **Poczucie humoru** - Jedną z najbardziej irytujących niemieckiego okupanta metod walki wawerczyków był żart. Zaraz po rozbiórce pomnika Kilińskiego pojawiły się w wielu miejscach Warszawy kartki z napisem: „W odwet za zniszczenie pomnika Kilińskiego, zarządzam przedłużenie zimy o dalsze trzy miesiące. Kopernik (astronom)”. Niemiecka propaganda zachęcała do wyjazdów na roboty do Niemiec. I choć nikt nie wierzył w dobre intencje Rzeszy, zdarzali się naiwni, którzy dali się na to nabrać. Nad punktem propagandowo-werbunkowym, na wprost ulicy Świętokrzyskiej, napisano wielkimi literami: „Jedźcie z nami do Niemiec”. Pewnego ranka warszawiakom ukazał się przerobiony napis: „Jedźcie sami do Niemiec”, dzieło Janka Bytnara. Innym razem w mieście pojawiły się napisy: „Deutschland siegt an Allen Fronten” (Niemcy zwyciężają na wszystkich frontach). Wawerczyki wszędzie, gdzie tylko zauważyli te hasła, wprowadzali małe korekty. Takim sposobem po niedługim czasie każdy mógł przeczytać „Deutschland liegt an Allen Fronten” (Niemcy leżą na wszystkich frontach). Kolejny pokaz dowcipu związany był z akcją „Sto milionów”, w której zabrano niemiecki transport pieniędzy wiezionych do Banku Emisyjnego. Potężna suma zasiłała polskie podziemie, a niemiecka policja wpadła w szal. Rozwieszono listy gończe i obiecano nagrodę za wskazanie sprawców. „Wawer” sam wypowiedział się w tej sprawie – rozwieszał kartki z napisem: „Byłem jedynym świadkiem; opowiem wszystko w zamian za pocałowanie mnie w ... – Król Zygmunt III”. [...] **Powstanie Warszawskie** - Harcerstwo zapisało się na kartach historii heroiczną walką, zwłaszcza w roku 1944. Bojowe Szkoły i Grupy Szturmowe walczyły u boku żołnierzy Armii Krajowej, Zawisza zorganizowała Poczta Polową, a

harcerki pełniły służbę sanitarną i pomocniczą. W tym okresie Warszawa stała się niemal miastem rowerów. [...] Tak działali łącznicy, tak przekazywano wiadomości i rozkazy. Skąd Polska Podziemna zdobyła tyle rowerów? Sprawa prosta, a jednocześnie przedziwna. Do jadącego na rowerze mieszkańca Warszawy podchodzili niespodziewanie dwaj, trzej młodzi ludzie i spokojnie, ale zdecydowanie mówili: „W imieniu Armii Krajowej rekwirujemy ten rower”. Tu kończyła się sprawa prosta – lecz jednocześnie zaczyna się sprawa dziwna. Zaczepiony zsiadał z roweru, oddawał go chłopcom, często ścisnął ich ręce, pozdrowiał, życzył powodzenia i szedł dalej piechotą z jakimś poczuciem spełnienia czegoś dobrego. Nigdzie nie nadszedł meldunek o jakimkolwiek zajściu, nigdzie nie doszło do jakiegoś nadużycia. [...] Powstanie Warszawskie przyniosło ogromne straty. Pod koniec września bataliony harcerskie właściwie już nie istniały, opór wygasł niemal w całym mieście. Przedstawiciele Szarych Szeregów udali się do Delegata Rządu na Kraj Jana Jankowskiego, by zaznaczyć konieczność podjęcia rozmów kapitulacyjnych. Fakt wyjścia tej sugestii od harcerstwa podziemnego był dla Jankowskiego potężnym ciosem. Tak samo jak kapitulacja 3 października 1944 roku. Tego samego dnia odbyła się ostatnia zbiórka oddziałów i służb Szarych Szeregów. Na skrzydle stanęli żołnierze z harcerskich batalionów – z „Parasola”, „Zośki” i „Wigier”. Było ich razem kilkunastu. [...] Szare Szeregi rozwiązano 17 stycznia 1945 roku.[...] **Anna Szczykutowicz – INTERNET - [Historia lokalna] Sto lat historii harcerstwa w wersji elektronicznej (skrót – redakcja)**

KRĄG IKSH KOŚCIAN - MŁODZIEŻ W STRAŻY POŻARMEJ - I część - HARCERZE STRAŻACY.

Kontakty między organizacjami (ZHP a OSP) były w miarę żywe. Pierwsza harcerska drużyna pożarnicza powstaje w 1916r. w Warszawie, następne m.in. w Białymstoku, w Sierocińcu Św. Wojciecha w Liskowie, w Domu Dziecka Robotniczego w Warszawie, w Żelichowie, a także w niektórych seminariach nauczycielskich (np. w Radomiu, Łowiczu, Mławie). Już w rok później zapada uchwała o tworzeniu oddziałów harcerskich. Związek Floriański wprowadza nawet specjalny program szkolenia. Nie jest to ruch szczególnie dynamiczny, ale początki zrobiono. Odważniej harcerze zaczynają pokazywać się na arenach zawodów pożarniczych. Podczas takowych w 1917r. chyba dość sensacyjnie zwyciężyła Warszawska Drużyna Harcerska. Powojenne pożarnictwo w harcerstwie zaczyna się już w 1945r. w Nysie i Lesznie Wielkopolskim (HDP im. Stefana Starzyńskiego). Na razie skromnie, a czas gdy w miejscu ZHP pojawiła się Organizacja Harcerska (lata 1950 – 1956) to zanika działalność wszelkich drużyn specjalnościowych. Odbudowa Związku, a w ślad za tym zainteresowanie różnymi specjalnościami, następuje po łódzkim Zjeździe w 1956r. Chwila żywiołowości i oto w 1958r. podpisane zostaje porozumienie pomiędzy ZHP a ZOSP. Po podjęciu współpracy w Głównej Kwaterze Harcerstwa powołano Samodzielny Wydział Harcerskich Drużyn Pożarniczych, czuwający nad działalnością organizacyjną oraz metodyczno-szkoleniową drużyn. Na szczeblu wojewódzkim w skład Komend Chorągwi i Hufców wchodziły referaty harcerskich drużyn pożarniczych, gdzie instruktorzy pełnili swą służbę społecznie. Z czasem w Komendach Chorągwi powołano Inspektoraty Pożarnicze, a nieco później Inspektoraty Drużyn Specjalnościowych, aż do odstąpienia od tych struktur organizacyjnych. Kłopoty następują z w latach 80. ubiegłego wieku gdy notujemy znaczący spadek ilości HDP (o 363), co było chyba w znacznej mierze efektem podziału w harcerstwie, a wcześniej odstąpienia od tworzenia drużyn specjalnościowych (pożarnictwo, służba ruchu, wodniactwo itp.) na rzecz klubów zainteresowań. Bo koniecznie musimy zepsuć to, co działa dobrze. Harcerstwo to doskonała uspołeczniająca i rozwijająca działalność. Osobiście bardzo ceniłem pracę drużyn harcerskich, gdyż otwierała się większa skala możliwości rozwijania zainteresowań, niż w drużynach młodzieżowych, często powoływanych z nastawieniem głównie na udział w zawodach. Wśród umiejętności, jakie można osiągnąć pojawiły się sprawności strażackie (Strażak, Mechanik sprzętu pożarniczego, Strażak ratownik), które, jeżeli połączyć ze sprawnościami samarytańskimi (Higienista, Sanitariusz, Ratownik, Lider zdrowia) pozwalały młodym ludziom sprawnie postępować w sytuacjach zagrożenia. Ciekawą propozycją dla młodzieży były Manewry Techniczno-Obrończe, w których jedną z konkurencji był strażacki tor przeszkód, organizowane przez GK ZHP i wojsko. Można powiedzieć, że były to mistrzostwa kraju drużyn harcerskich i harcersko-pożarniczych. Od 1985r. zmieniono regulamin tej konkurencji.

phm Piotr P. Bielicki – st. bryg. w st. sp.

4. KOMUNIKATY

Prezydium WRKSH i S informuje, że:

- 1) **Odwołany został Dzień Skupienia w Skulsku zaplanowany na 6 września 2020 r.**
- 2) Komenda Śląskiej Chorągwi ZHP oraz Sztab Ogólnopolskiego Zlotu Seniorów pn. „**Śląsk Cieszyński Wczoraj i Dziś – 2020**” z przykrością informują, że wobec utrzymującego się stanu epidemii Covid-19, termin Zlotu zostaje przesunięty na czerwiec 2021 roku.
- 3) **Targi produktów i usług dla seniorów VIVA SENIORZY planowane są w dniach 16-17.10.2020 r. w Poznaniu.**
- 4) **Komendantką Kręgu Starszyny Harcerskiej OWAR w Poznaniu została phm. Barbara Król** (patrz relacja str. 3), zatwierdzona Rozkazem L. 9/2020 Komendanta Hufca ZHP Poznań – Nowe Miasto z dnia 31 lipca 2020 r.)

5. Z ŻAŁOBNEJ KARTY:

Dnia **24 lipca 2020 r.** odszedł na wieczną wartę śp. **ćw. Boleśław Dembiński**, członek **KSH Jeżyce I w Poznaniu**, o którego jubileuszu 90-lecia pisaliśmy w Seniorze nr 163 (12) 2019.

Phm. Irena Grochowska urodziła się 16 stycznia 1946 w Morakowie (gmina Gołańcz). Była nauczycielką w szkole podstawowej w Morakowie, nauczycielką w wągrowieckim przedszkolu, a potem dyrektorem przedszkola. Działała w Chórze Nauczycielskim, w Towarzystwie Przyjaciół Dzieci, Polskim Związku Niewidomych, w Sekcji Emerytów i Rencistów ZNP w Wągrowcu, w chórze nauczycielskim i kościelnym. Była czynnym członkiem **Kręgu Instruktorskiego Seniorów "Damy Radę w Wągrowcu**, Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Pałuckiej oraz klubu seniora "Srebrna Nić" i wielu innych organizacji. W 2009 r. rozpoczęła naukę esperanta. Była współzałożycielką Polskiego Stowarzyszenia „Europa – Demokracja – Esperanto”. 26 lipca 2014 roku otrzymała najbardziej prestiżowe wyróżnienie swojego miasta, czyli **Honorową Nagrodę Miasta Wągrowca** (statuetkę św. Jakuba Apostoła, czyli patrona Wągrowca). Oznaczona była również m.in. Złotym Krzyżem Zasługi, Złotą odznaką ZNP i Złotą Odznaką z Laurem za Działalność Społeczną i Zasługi. Zmarła dnia **24 lipca br.** Dnia 28 lipca na Wągrowieckim cmentarzu pożegnali Ją m.in. członkowie tutejszego Kręgu oraz komendanci Kręgów 10 PDH z Poznania oraz „Bezimienni” z Gniezna.

W dniu **05. sierpnia 2020 r.** odszedł na wieczną wartę **phm. Józef Boniak** –Instruktor wyszkolenia lotniczego, założyciel i pierwszy drużynowy 6 Specjalnej Harcerskiej Drużyny Lotniczej „RANGERS” im. gen. brygady Stanisława Sosabowskiego w latach 1995-1997, członek HKS „Leszczyna” w Lesznie.

CZEŚĆ ICH PAMIĘCI

WYDAWCA BIULETYNU
 ZASTRZEGA SOBIE PRAWO DO DOKONYWANIA SKRÓTÓW I KOREKTY
 NADSYŁANYCH TEKSTÓW I NIE BIERZE ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA ICH TREŚĆ.
 REDAKTOR PROWADZĄCY i OPRACOWANIE TECHNICZNE: phm. BARBARA KRÓL,
 WYDAWCA: hm. PAWEŁ NAPIERAŁSKI DRUK: KH POZNAŃ-GRUNWALD